

A Baranya megyei általános iskolák pályaaorientációt támogató tevékenységei

A pályaaorientáció szerepe felerősödött az elmúlt években. A mai gyorsan változó képzési és munkaerőpiaci viszonyok között már nem továbbtanulásról, pályaválasztásról beszélünk, hanem tudatos, megfelelő önismereten, adottságokon, motiváción, képzési- és munkaerőpiaci információkon alapuló életpálya-tervezésről és ennek segítéséről, valamint olyan kompetenciák kialakításáról és szemlélet átadásáról, mellyel az iskolapadból kikerülők rugalmasan képesek alkalmazkodni a munkaerőpiac kihívásaihoz. A kötelező pályaaorientációs napok, valamint a nyolcadik osztályosok körében végzett pályaaorientációt támogató mérőeszköz alkalmazásának bevezetésével a pályaaorientáció már nem csak egy üres szó az általános és középiskolás diákok számára sem. A vonatkozó jogszabályok alapján pályaaorientációs támogatásokat is nyújtó intézmények és szolgáltatásai egyre népszerűbbek a pedagógusok, a szülők és a diákok körében. Az állami, illetve az állam által finanszírozott vagy biztosított szolgáltatókon túl megjelentek továbbá a piaci alapon szolgáltatást nyújtó szakemberek és szervezetek is, valamint az elmúlt években több pályázati forrás is rendelkezésre állt az iskolák, egyetemek, szervezetek előtt, melyek középpontjában a pályaaorientáció állt.

A 2020/2021-es tanév tanítási évének vége előtt 117 Baranya megyei általános iskola kapta meg e-mailben, elektronikus kitöltési lehetőséggel azt az összesen 14 kérdésből álló kérdőívet, mely a nyolcadik osztályos tanulók tudatos pályaválasztását, illetve annak iskolai támogatását volt hivatott felmérni. A kérdőív kitöltésének címzettjei az általános iskolák vezetői, illetve pályaaorientációért felelős munkatársai voltak. A kérdőívet az általános iskolák mellett a megyei mentortanárhálózat 18 munkatársa is megkapta. A megkeresésre és a kérdésekre 72 intézménytől, munkatárstól érkeztek válaszok. Annak érdekében, hogy országos adatok, információk, vélemények is a kutatás részét képezhessék, az egyik közösségi oldalon található pályaaorientációs szakembereket tömörítő csoportban is megoszttunk egy 10 kérdésből álló kérdőívet, melyet az ország különböző területein tevékenykedő 19 munkatárs töltött ki. A kérdésekre adott válaszokból az alábbi eredmények születtek.

1. kérdés: A kitöltő beosztása

A kitöltők közül a legnagyobb csoportot a tanárok alkották (23 fő, 32%), őket követik az intézményvezetők, illetve az intézményvezető helyettesek (21 fő, 29%). A kérdőívet rajtuk kívül 12 mentortanártöltötte ki (17%) és 16-an (22%) a kérdésre nem adtak választ.

2. kérdés: Az iskola milyen típusú településen található?

A válaszadók közül huszonnégyen falusi, huszonegyen városi, tizenötön megyeszékhelyi és tíz fő községi iskolában dolgozik. A kitöltők közül két fő nem jelölt meg településtípust.

3. kérdés: Az iskolában van-e pályaaorientációs szakirányú végzettséggel rendelkező munkatárs?

A kérdésre toronymagasan, a válaszadók 75%-a, azaz ötvennégyen válaszolták azt, hogy az iskolájukban nincs pályaaorientációs szakirányú végzettségű munka-

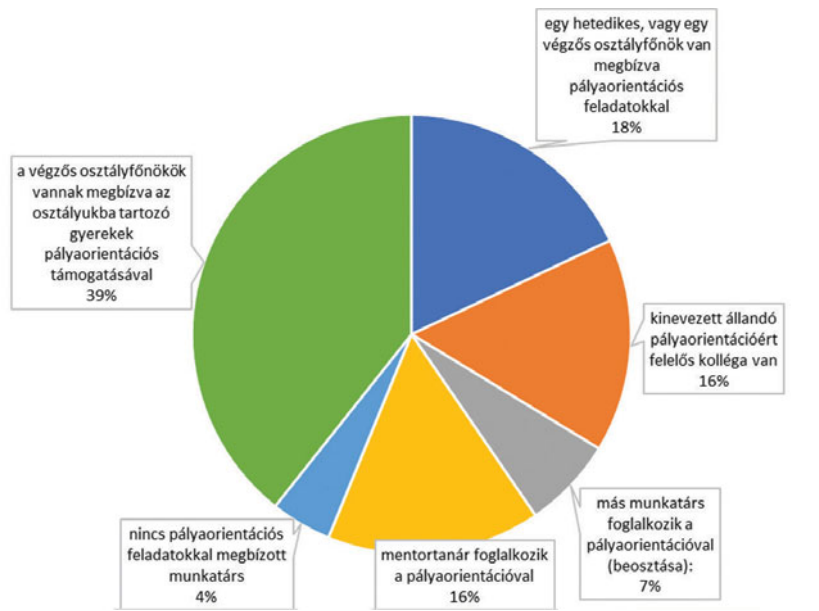
társ. Kilenc iskolában dolgozik pályaaorientációs tanár, háromban tanulási és pályatanácsadási pedagógus, ketten pedig nem válaszoltak. Hat válaszadó az egyéb kategóriát – illetve egy fő azt is választotta –, melyhez a következő megjegyzések kerültek: felelős, POM továbbképzésen részt vevő, 3x30 órás pályaaorientációs tanfolyam, szociális segítő, pályaaorientációs konzulens, illetve „nem tudom”. Áttekintve a felvi.hu releváns szakjait, szakirányú továbbképzéseit, valamint az Oktatás Hivatal pedagógus továbbképzéseinek kínálatát, kijelenthető, hogy van lehetőség szakirányú végzettséget szerezni, illetve elmélyedni a pályaaorientáció és az életpálya-tanácsadás területeiben és részterületeiben. A pedagógusok számára, azt gondolom, hogy fontos lenne élni ezekkel a lehetőségekkel diákjaik szakszerű pályaaorientációjának támogatása érdekében.

4. kérdés: Az iskolában mely kolléga foglalkozik pályaaorientációval?

1. ábra: (lásd a következő oldalon)

A kérdésre több válasz is megjelölhető volt, így a kérdésre összesen 89 db válasz érkezett. A legtöbb jelölést elért válaszlehetőséget (a végzős osztályfőnököket) a kitöltők 39%-a, összesen húszan jelölték meg mint egyedüli választ és tizenötön más válaszaik mellett. Amennyiben az eredményhez hozzávesszük, hogy a második legtöbb jelölést elért válaszban is helyet kapnak a végzős osztályfőnökök (ezt a válaszlehetőséget tízen jelölték meg egyetlen válaszként és hatan más válaszaik mellett), egyértelmű, hogy a válaszadók iskoláinak túlnyomó többségében a nyolcadikos osztályfőnökök vannak megbízva az osztályukba tartozó diákjaik pályaaorientációs támogatásával. Tizennégy-tizennégy választ kaptak a mentortanárok, valamint a kinevezett kollégák, és mindösszesen négy válasz (4%) érkezett arra, hogy az iskolában senki sincs megbízva pályaaorientációs feladatokkal. A más munkatárs foglalkozik a pályaaorientációval választ vagy az ezt a lehetőséget is választók a következő beosztásokat jelölték meg: tanár (két-szer is szerepel), felső tagozatos osztály-

1. ábra: Az iskolában ki van megbízva a pályaeorientációs feladatokkal?

főnökök éves munkaterv szerint és az intézményvezetők, osztályfőnökök és az igazgatóhelyettesek. A diákok pályaeorientációjának támogatása nagyon összetett feladat. Nem szerencsés, ha egy pedagógus csak négyévente foglalkozik komolyabban ezzel a területtel. Nem valószínű, hogy rendelkezik naprakész információkkal, akár az iskolarendszer, főleg a szakképzési rendszer változásaival, az iskolák típusaival, kínálatával, az aktuális munkaerőpiaci trendekkel. Nagyon sokat segítenek a vonatkozó jogszabályban kötelezően előírt tematikus pályaeorientációs napok, melyek során a pedagógusok minden évben részesei pályaeorientációs előadásoknak, rendezvényeknek, programoknak. A legcélravezetőbb az lenne, ha minden iskolában állandó, kinevezett, szakirányú végzettséggel, képzettséggel rendelkező szakember dolgozna mint pályaeorientációs felelős, tanácsadó.

5. kérdés: A kollégák közül vett-e részt bárki is az elmúlt 5 évben pályaeorientációs témájú továbbképzésen, szakmai fórumon? Ha igen, a továbbképzés/ek, szakmai fórumok neve, szervezője?

Erre a kérdésre ötvenhatan sajnos nem válaszoltak. Tizenegyen azt a választ lehetőséget választották, hogy nem, öten pedig azt, hogy igen. A hármas kérdés kiértékelése során tizenöt akkreditált, pályaeorientációs témájú pedagógus tovább-

képzést találtam, melyek elérhetők a tanárok számára. Az elmúlt időszakban Baranya megyében (és országosan is), több olyan pályázati projekt is megvalósításra került, melyek központi témája a pályaeorientáció volt, ezek mindegyike tartalmazott célzott tájékoztatást, továbbképzést, fórumot, vagy konferenciát. Véleményem szerint a tanárok valószínűleg más témájú továbbképzést választanak maguknak a pályaeorientációs témájuk helyett. Személyes tapasztalatom és pályaeorientációs tanácsadó kollégáim tapasztalata, hogy az iskolákban tartott pályaeorientációs szülői értekezleteket, illetve a diákok számára szervezett pályaeorientációs órákat és előadásokat követően a pedagógusok külön megköszönik az előadóknak, a közreműködőknek az információkat. Sok pedagógus (ahogyan ez a kérdőív egyik válaszából is kiderült) a kamara előadásaiból, kollégáitól szerzi meg a legfontosabb, illetve a legújabb pályaeorientációs, valamint ehhez a területhez szorosan kapcsolódó információkat, ismereteket.

6. kérdés: A tanév rendjéről szóló rendeletben meghatározott egy tanítás nélküli munkanapot, mely kizárólag pályaeorientációs célra használható fel az iskola saját szervezésében, saját munkatársai által tartja, és/vagy a szervezésbe bevonnak külsős szervezeteket, szakembereket?

A kérdésre a tisztán saját szervezésű szakmai napot a kitöltők 15%-a, azaz tizenegyen, a külsősökkel való együttműködésben megvalósuló szakmai napokat 65%, azaz negyvenheten jelölték meg. Tizenhárman mind a két lehetőséget megjelölték, egy kitöltő pedig erre a kérdésre nem adott választ.

A pályaeorientációs szakemberek közül a kérdésre tizenegyen választották a külsősökkel való együttműködésben megvalósuló szakmai napokat, hárman a tisztán saját szervezésű szakmai napot és öten választották mind a két lehetőséget.

A válaszok alapján elmondható, hogy az iskolák döntő többsége igénybe vesz külsős szakembereket, partnereket, közreműködőket pályaeorientációs napjaik programjának összeállításához és lebonyolításához.

7. kérdés: Pályaeorientációs napjuk rendezvényei milyen elemeket tartalmaznak?

A válaszok alapján a legtöbben a meghívott szakemberek által tartott előadásokat, beszélgetéseket jelölték meg, melyet a tanárok által szervezett üzemlátogatások, illetve a szintén általuk tartott előadások és beszélgetések követnek.

Egyéb lehetőségként megjegyzésre kerültek az alábbiak:

- középiskolák képviselőinek meghívása, segítségükkel szóbeli felvételi szimulálása,
- egyéni beszélgetések (alkalmasság), szituációs játékok, kisfilmek egyénenként a választott szakmára fókuszálva.
- pályaeorientációs szülői értekezletek az iskola szervezésében, a megyei középiskolák képviselőinek részvételével.

A pályaeorientációs szakemberek válasza alapján a külső szakemberek által tartott gyakorlati foglalkozások érték el a legnagyobb pontszámot, melyet a külső szervezetek által szervezett üzemlátogatások követnek. Ezt követik a meghívott vállalkozások, intézmények képviselőinek a bemutatkozása, illetve az osztályon belüli foglalkozások, majd a teljes felső évfolyam számára szervezett foglalkozások, a meghívott középiskolák és az idősebb diákok előadásai, valamint az infokommunikációs eszközök segítségével megtekintett kisfilmek, videók lejátszása és az azokról történő beszélgetések.

Amennyiben a szakemberek által a lehetőségekre adott válaszaik adatait összesítjük és csoportosítjuk az egyes szolgáltatástípusok szerint, úgy a következő eredményt kapjuk. A három legtöbbet jelölt elem gyakorisági sorrendben a következő: a gyakorlatias foglalkozások és osztálytermi előadások, az iskolai foglalkozások, pályaaorientációs órák és az üzemlátogatások. Ezeket követi az orientációs tesztek kitöltése, a pályaaorientációs rendezvényekre történő utazások, az online szolgáltatások és a meghívott vállalkozások, intézmények előadása.

Mind a két kérdőív válaszaiból és az előző kérdés kiértékeléséből is az derül ki, hogy az iskolák és kollégáik keresik és élnek a külső szakemberek, szervezetek segítségével pályaaorientációs napjaik programjainak összeállításához és azok megtartásához, de ugyanakkor ki is veszik a részüket azokból. Nagyon fontos a pályaaorientációs szervezetek marketingje és a pedagógusok nyíltsága is, hogy keressenek és tudjanak azokról a lehetőségekről, melyek akár ingyen is elérhetők saját pályaaorientációs feladataik megvalósításához és diákjaik pályaaorientációjának támogatásához.

8. kérdés: Milyen, a tematikus pályaaorientációs napon kívüli órákat, rendezvényeket tartanak, illetve szerveznek diákjaik, illetve szüleik számára?

Erre a kérdésre a kérdőívet kitöltők közül 50-en nem adtak semmilyen választ. A beérkezett válaszok az alábbiak szerint alakultak.

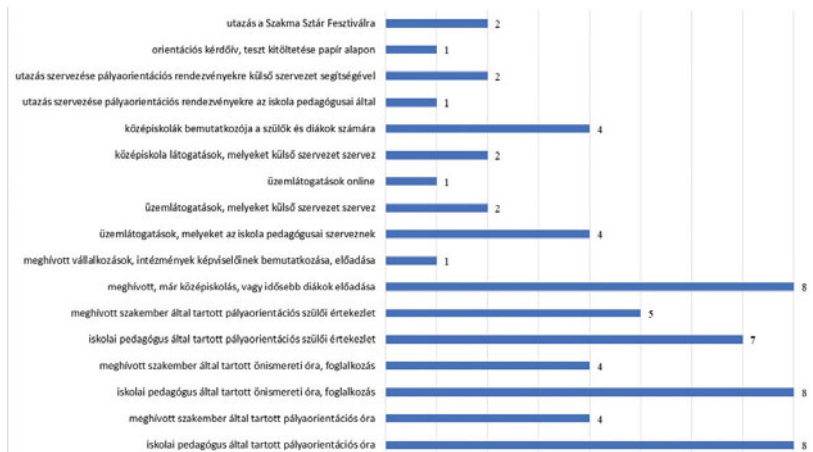
A kérdésre két egyéb válasz is érkezett, melyek a következők:

- Rész veszünk az iparkamara pályaaorientációs szakmaismereti versenyein.
- A vírus immáron második éve nehezíti az online térből történő kimozdulást a gyermekek, illetve a szülők számára.

Az erre a kérdésre adott válaszokból az derül ki, hogy elsősorban az iskolai pedagógusok szervezésében, illetve közreműködésével valósulnak meg a tematikus pályaaorientációs napon kívüli pályaaorientációs órák, rendezvények.

A szakemberek a válaszaikban a külső közreműködők szolgáltatásait, támogatását emelték ki. Valószínűsíthető, hogy ennél a kérdésnél minden válaszadó (a pedagógusok is és a szakemberek

2. ábra: Milyen, a tematikus pályaaorientációs napon kívüli órákat, rendezvényeket tartanak, illetve szerveznek diákjaik, illetve szüleik számára?

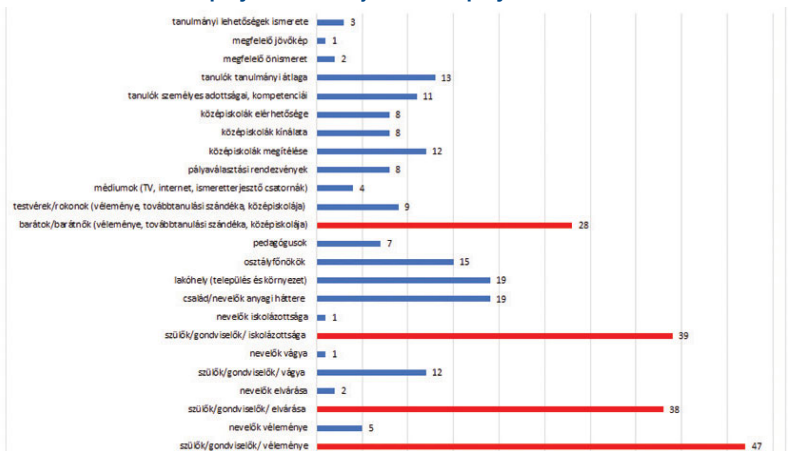
is) saját magából, intézményéből, tevékenységeiből, szolgáltatásaiból indult ki.

9. kérdés: Véleménye, tapasztalata alapján milyen tényezők befolyásolják leginkább a tanulók pályaaorientációját, illetve pályaválasztását? Az ön által megjelölt válaszok közül véleménye, tapasztalata alapján értékelje az iskolai osztályzásnak megfelelően (erősorrendben: 5-4-3-2-1) az 5 legfontosabbat.

A válaszok összesítése alapján a szülők/gondviselők véleménye érte el a legtöbb jelölést, melyet a szülők gondviselőik iskolázottsága, valamint az elvárásuk követ. Kiemelkedő eredményt ért el továbbá a barátok/barátnők véleménye, továbbtanulási szándéka és középisikolá-

ja is. A vélemények erősrendje a következő öt tényezőt hozta ki a pedagógusok szerint: a legerősebb befolyásoló tényező a szülők/gondviselők véleménye, melyet a szülők/gondviselők elvárása követ. Harmadik legerősebb tényező lett a szülők/gondviselőik iskolázottsága, a negyedik a lakóhely (település és környezet), az ötödik pedig a barátok/barátnők véleménye, szándéka, középisikolája. A legkevesebb jelölést (10 alatt) mint befolyásoló tényező a következő lehetőségek kapták megfelelő jövőkép, megfelelő önismeret, tanulmányi lehetőségek ismerete, a médiumok, továbbá a nevelőkkel kapcsolatos lehetőségek, úgymint az iskolázottságuk, a vágyaik, elvárásaik, véleményük. Feltételezésem szerint a felgyorsult világ, a rengeteg külső inger és sok esetben az elmúlt évek járvány okozta válsága, vala-

3. ábra: Véleménye, tapasztalata alapján milyen tényezők befolyásolják leginkább a tanulók pályaaorientációját, illetve pályaválasztását?

mint az általános iskolás diákok életkora mind eredményezheti azt, hogy a tanulók nem rendelkeznek megfelelő jövőképpel, önismerettel és nyilván emiatt ezek nem lehetnek meghatározó befolyásoló tényezők, pedig ezeken kellene hogy nyugodjon a tudatos életpálya tervezés, vagy legalábbis ezeknek kellene biztosítaniuk az alapját. A diákok legtöbbször a lakóhelyükhöz közel eső intézmények közül választanak és olyan továbbtanulási lehetőségeket, melyek azok kínálataiban szerepelnek. A médiumok tekintetében elmondható, hogy az általános iskolai tanulók más csatornákat néznek, mint amelyeken megpróbálják őket a pályaeorientációs szolgáltatók elérni, illetve, ha az adott médiumon meg is jelennek információkkal, kisfilmekkel, tájékoztatókkal, a diákok nem minden esetben fogadják be azokat. A fiatalok más nyelven értenek, mint a felnőttek, és csak arra kattintanak, csak azt olvassák el, csak azt nézik végig, ami érdekli őket, ami valamiért számukra érdekes vagy fontos. A nevelőkkel kapcsolatos tényezőket a tanárok valószínűleg nem értékelték fontosnak vagy jellemzőnek, vagy relevánsnak. Kakuktkojásnak érzem a mindösszesen 7 jelölést elért „pedagógusok”-at, a tanároktól. Ezek szerint ők úgy érzhetik, hogy nem igazán vannak, vagy nem igazán lehetnek befolyással a tanulók pályaválasztására.

A szakemberek válaszainak összesítése alapján is szintén a szülők/gondviselők véleménye érte el a legtöbb jelölést, azonos pontszámmal a szülők/gondviselők elvárásával. Ezeket a válaszokat követi a barátok/barátnők véleménye, továbbtanulási szándéka és középiskolája, és a tanulók tanulmányi átlaga. Az összesítésben szorosan ezen válaszok mögött találjuk a szülők/gondviselők vágyát és iskolázottságát, valamint a lakóhelyet. A vélemények erősrendje a következő tényezőket hozta ki. A szakemberek szerint a legerősebb befolyásoló tényező szintén a szülők/gondviselők véleménye, melyet a szülők/gondviselők elvárása követ. A harmadik legerősebb tényező lett a barátok/barátnők véleménye, szándéka, középiskolája, a negyedik pedig a tanulmányi átlag.

A két körből érkező válaszok gyakorlatilag összecsengenek. Mind a pedagógusok, mind a szakemberek a pályaeorientációt befolyásoló legfontosabb tényezőkként a család és a barátok szerepét jelölték meg.

PÁLYAORIENTÁCIÓ

10. kérdés: Részt vettek-e akár főpályázóként, akár csak partnereként vagy résztvevőként az elmúlt 5 évben pályaeorientációs témájú pályázaton? Ha igen, milyen minőségben és melyiken/melyeken?

A kérdésre 64-en nemmel válaszoltak, 5-en pedig egyáltalán nem jelöltek meg válaszlehetőséget. Hárman válaszoltak a kérdésre igennel, közülük az egyik iskola főpályázóként az EFOP-3.2.5-17 programban, egy másik pedig résztvevőként az EFOP-3.2.13-17-2017-00002 azonosítószámú, „Az alap- és középfokú iskolák pályaeorientációs tevékenységét, kiemelten az MTMI készségeket és kompetenciákat támogató pályaeorientációs szakmai módszertan átfogó megalapozása és fejlesztése” pályázaton vett részt.

11. kérdés: Követik-e az iskolából elballagott diákjaik további iskolai életútját, sikereit? Amennyiben követik, milyen módszerrel, eszközzel?

A válaszadók közel fele a kilencedik tanév végéig követi elballagott diákjai további iskolai életútját. 21%-uk egyáltalán nem követi. Ez a két válaszadói csoport így együtt 67%-ot tesz ki. Ha ehhez hozzáadjuk a diákjaikat kilencedik osztály első félévéig követő iskolákat, akkor azt mondhatjuk, hogy a baranyai iskolák több mint kétharmada maximum egy tanítási évig rendelkezik információkkal az elballagott diákjaik további tanulmányairól, sorsáról. Ez pályaeorientációs szempontból azért is rossz, mert így az általános

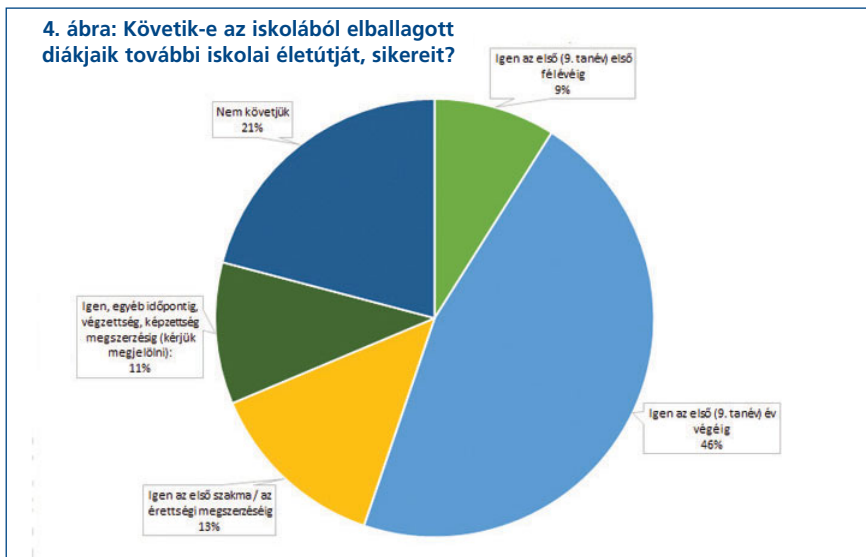
iskolák nem rendelkeznek tényleges és aktuális információkkal a középiskolákról, az ott folyó oktatásról és annak minőségéről. Azt gondolom, ilyen információk nélkül nehéz, illetve nem biztos tudáson és benyomáson alapul az iskolai pályaeorientációval megbízott, általában végzős osztályfőnökök tanácsa a hozzánk forduló diákok számára a középiskolákról. A volt diákjaik életútját az első szakma, illetve érettségi megszerzéséig követő válaszlehetőséget a válaszadók mindössze 13%-a választotta.

Arra a válaszlehetőségre, hogy igen, egyéb időpontig, végzettség, képzettség megszerzéséig, az alábbi válaszok érkeztek:

- Kis községben élünk. Ismerjük a szülőket és a tanulók is gyakran visszajárnak iskolánkba.
- Változó, gyerekfüggő, általában évekig van kapcsolatunk.
- Egyéb időpontig, van, akit családalapításig, van, akit szakmaszerzésig.
- A középiskolai mentortanárok bevonásával, mert az iskolák nagy része már nem partner ebben.
- További iskolai/munkahelyi elhelyezkedésig.
- Mindaddig, amíg valamilyen formában nyomon követhető az életútja.

Arra a kérdésre, hogy „Amennyiben követik, milyen módszerrel, eszközzel?“, a következő válaszok érkeztek. A válaszadók 58%-a válaszolta azt, hogy van kapcsolata a középiskolával, ahonnan kérnek visszajelzést a volt tanulóikról. 37% válaszolta azt, hogy a családon ke-

4. ábra: Követik-e az iskolából elballagott diákjaik további iskolai életútját, sikereit?

resztül érdeklődnek, találkoznak, beszélgetnek vagy e-mailben kérnek információkat. Egy válaszadó írta, hogy az osztályfőnökök személyes kapcsolatain múlik, egy másik pedig, hogy visszahívással (élménybeszámoló, iskolabemutató leendő iskolatársainak).

Az elért szakemberek közül tíz azt válaszolta, hogy az iskolák nem követik elballagott diákjaik további életútját. Öten válaszolták azt, hogy igen, az első (kilencedik tanév) első félévéig, hárman, hogy igen, az első (kilencedik tanév) év végéig, és egyvalaki, hogy igen, az első szakma/az érettségi megszerzéséig. A szakemberek által adott válaszok is megerősítették tehát a baranyai iskolák körében felmért eredményeket.

12. kérdés: Mely szervezettel, szervezetekkel állnak kapcsolatban diákjaik pályaeorientációjának támogatására?

A kitöltők az alábbi szervezeteket az alábbi arányban jelölték meg:

Szervezet neve	Válaszok száma
Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara	52
Oktatási Hivatal	25
Baranya Megyei Szakképzési Centrum	24
Pedagógiai Szakszolgálat	21
Baranya Megyei Kormányhivatal Új Patrónus Program	14
Baranya Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály, FIT	9
Pécsi Tudományegyetem Karrierroda	2

További érkezett válaszok egyéb megyei szervezetekre:

- rendőrség, családsegítő szolgálat, pályaeorientációs szakemberek;
- középiskolák.

További érkezett válaszok egyéb nem megyei szervezetre:

- Tolna és Somogy megyei pályaeorientációs szervezetek, Kaposvári Egyetem.

A szakemberek véleménye az alábbiakat tükrözi:

Szervezet neve	Válaszok száma
Területi kereskedelmi és iparkamara	15
Pedagógiai Szakszolgálat	11
Szakképzési Centrumok	8
Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály	7
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	4
Oktatási Hivatal	2

Mind a két csoport válaszaiból kiderült és ezt örömmel nyugtáztam, hogy az iskoláknak a legtöbb és legszorosabb pályaeorientációs együttműködésük a területi kereskedelmi és iparkamarákkal van.

13. kérdés: Mely pályaeorientációt támogató honlapokat, illetve szolgáltatásaikat ismeri?

A kitöltők az alábbi oldalakat az alábbi arányban ismerik.

Weboldal neve	Válaszok száma
www.oktatas.hu	51
www.felvi.hu	49
https://palyavalasztasbaranya.hu	46
http://www.bmpsz.sulinet.hu	26
www.kepzesbaranya.hu	16
www.szakmavilag.hu	16
www.pecsiszc.hu	15
https://palyaeorientacio.nive.hu/	14
https://ikk.hu	7
http://ptekarrierroda.hu	6

14. kérdés: Egyéb észrevétele, tapasztalata, véleménye a témában

- Számomra nem különült el, hogy erre a tanévre vonatkoznak vagy régebbire az állítások némelyik kérdésnél, például ami eddig lehetett külsős dolog, most belsős lehetett csak.
- Nagyon szeretjük az iparkamara által szervezett üzemlátogatásokat. Hasznosnak tartjuk a Szakmák Éjszakáját.
- A vírushelyzet megnehezítette mun-

kánkat, illetve a volt diákjainkról sem kapunk tájékoztatást több középiskolából.

- A kormány számtalan lehetőséget nyújt a szakmát választó diákoknak, aminek igen komoly motivációs ereje van, a kérdőívből ez kimaradt.
- A felsorolt válaszok a digitális és jelenléti oktatásra is vonatkoznak.
- Jó gyakorlat a szervezett üzemlátogatás, szeretik a gyerekek, sok információt kapnak.

Szakemberek véleménye:

- Az önismeretre, a tudatosságra kellene nagyobb hangsúlyt fektetni a továbbtanulási lehetőségek és a munkaerőpiaci viszonyok ismertetése mellett.
- Bizonytalanság, kilátástalanság, többségében nem nyitott hozzáállás, kötelezően letudott feladat (igazgatók kimennek és bemutatják az intézményüket).

A kapott válaszok megerősítik azt, hogy, akik kitöltötték a kérdőívet, komolyan vették és átgondolták az adott válaszukat. Kiemelném, és egyetértek az egyik kitöltő pedagógus azon észrevételével, hogy az új szakképzési rendszer által biztosított motivációs tényezőkről, lehetőségekről (például az állami és rászorultsági ösztöndíjról, a duális képzésről, a szakképzési munkaszerveződésről és az ahhoz

kapcsolódó juttatásokról, a pályakezdesi juttatásról, valamint a két szakma és egy szakképesítés ingyenes megszerzésének lehetőségéről) nem esett szó a kérdőívben. Tapasztalataim alapján van egy társadalmi réteg, amely számára a szakképzésben tanulók számára biztosított állami ösztöndíj, a szakképzési munkaszervezés juttatások komoly motivációs tényezőt jelentenek a továbbtanulásakor. Szintén kiemelném és szintén egyetértek azon szakember véleményével, hogy a pályorientációs munka és folyamat során kiemelt szerepe van a reális önismeretnek és a tudatosságoknak.

A kutatás során az alábbi kérdésekre kerestem a választ

1. A pályorientációs folyamatok eredménye és eredményessége mérhető-e, és ha igen, miben és hogyan?

A pályorientációs folyamat eredményei ként határozhatók meg az alábbiak:

- a sikeres felvételi,
- a bekerülés a középiskolába vagy az egyetemre,
- egy új munkakör betöltése vagy egy új munkaszerződés megkötése vagy például:
- az elvégzett középiskola, tanfolyam vagy felsőoktatási képzés,
- az érettségi, a szakmai bizonyítvány, a technikus vagy a felsőfokú oklevél, egy új szakma vagy szakképesítés megszerzése,
- és ugyanígy eredménynek számít:
- a szakképzésben, vagy a gimnáziumban tanuló diákok,
- az egyetemi hallgatók vagy
- a felnőttképzésben részt vevők, illetve
- az elhelyezkedettek számának az emelkedése.

Ezek közül több egyértelműen mérhető, kimutatható és országos statisztikákban fellelhető (pl. KSH, KIR, SZIR, OH stb.), vizsgálható. Eredmények számíthatnak továbbá, de mérésük vagy nehézkes vagy szinte lehetetlen például a következőknek: az iskolapadban, a tanműhelyben, a duális képzőhelyen tanuló boldog tanulók, az egyetemi boldog hallgatók, a sikeres és elégedett munkavállalók, illetve vállalkozók, vagy az önmegvalósítás beteljesítésén dolgozó lelkiileg egészséges felnőttek száma, aránya az egyes vizsgálható csoportokon belül.

2. A pályorientáció területén működő szereplők együttműködnek-e egymással?

Megyei szinten a pályorientációban közreműködő szervezetek és szakemberek, valamint az oktatási intézmények együttműködnek egymással. Tapasztalatom alapján az elmúlt évek során kialakult és meghatározott lett az, hogy mely szervezet milyen pályorientációs szolgáltatást nyújt az adott megyében és hogy mely szervezethez, szakemberhez, intézményhez milyen kérdésben, ki fordulhat.

3. Az iskolák és pedagógusai, a szülők és a diákok ismerik-e a pályorientációt támogató szolgáltatásokat és hozzáférnek-e a pályaválasztáshoz, továbbtanuláshoz, karriertervezéshez nélkülözhetetlen információkhoz (pl. középiskola-típusok, szakképzési lehetőségek, szakmák, felsőoktatási intézmények, felsőoktatási szintek, munkaerőpiaci információk stb.), illetve igénybe veszik-e az offline vagy online pályorientációs szolgáltatásokat?

Évről évre folyamatosan bővül és nő a pályorientációs szolgáltatásokat igénylő és igénybe vevők célcsoportja és létszáma. A szakemberek és a szolgáltatók mindent elkövetnek azért, hogy szolgáltatásaikat a célcsoportjaik ismerjék (PR- és marketingtevékenység, online és offline cikkek, weboldalak, közösségi oldalak, kisfilmek, előadások, riportok, rendezvények, játékok stb.). Mind a pandémia, mind a következő generációkhoz való igazodás miatt a pályorientációs szolgáltatások egy része áttevődött a virtuális, valamint az online világba. Örömmel írom, hogy a Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara YouTube-csatornáján megtalálható összesen hat pályorientációs előadás nézettsége az elmúlt másfél év alatt meghaladta a 7500-at. A „Tanulj piacképes szakmát” elnevezésű lejátszási listánkban szereplő nyolc szakmabemutató kisfilmünk nézettsége pedig több mint 9000. Ezekon kívül két online szabadulószerű játékot is kínálunk általános iskolás diákok (virtuális üzemlátogatás 5-6. osztályosok, valamint rendhagyó pályorientációs osztályfőnöki óra 7-8. osztályosok) számára, melyekkel az elmúlt másfél évben közel 2000 diák játszott országwide. Amit fontos figyelembe venniük a pályorientáció támogatásában közreműködő sze-

replőknek, hogy a világ megváltozott, és olyan szolgáltatásokkal, melyekkel tíz, tizenöt, húsz éve vagy még régebben eredményeket lehetett elérni a fiataloknál, ma már nem olyan hatásosak, illetve hatástalanok. Fontos, hogy az alapinformációk átadásán túl a szolgáltatók a tudatosságot erősítsék, az önismeretet és a személyes adottságokat állítsák a középpontba, hogy a szolgáltatások élményközpontúak legyenek, melyekben a diákok aktív főszerepet játszanak és amelyek során személyes tapasztalatokra, élményekre tehetnek szert. A másik, hogy a szülőket jobban be kell vonni és őket is az ő nyelvükön, az ő csatornáikon keresztül szükséges elérni, informálni és támogatni. A harmadik terület pedig, hogy az iskolai pedagógiai programokba, azon belül a különböző tantárgyak oktatásának curriculumába bele kellene építeni az életpálya-tervezési és -menedzselési kompetenciafejlesztést.

4. Az iskolák követik-e elballagott diákjaik életútját és azokat megismeretik-e tanulóikkal, tanácsadásaikkal, tájékoztatásaikkal szembe tekintve ezen információkat?

Ennek a kérdésnek és problémának egy országosan egységes eljárásrend, illetve szabályozás kialakítása és bevezetése lenne a megoldása, mely magában foglalná az információ megosztását és visszacsatolását a középiskolák irányából az általános iskolák felé, valamint annak feldolgozását és megosztását a fiatalok és szüleik irányába.

A pályorientáció mint kifejezés nem szinonimája a pályaválasztásnak. Az életút-támogató pályorientációnak egy olyan központilag koordinált és államilag támogatott, életrészekre átívelő, pedagógusok, tanácsadó szakemberek, illetve pszichológusok által működtetett rendszernek kell lennie, melyben mind a köznevelésben, a szakképzésben, a felsőoktatásban, a felnőttképzésben részt vevők, valamint az álláskeresők, a pályamódosításban, pályakorrekcióban érintettek, továbbá az önmegvalósításban, kiteljesedésben támogatásra szoruló szakosított segítséget kapnak. A Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara szakemberek bevonásával pályorientációs szakmai műhely alapít ezen célok elérésére, innovatív eszközök, módszerek, szolgáltatások kidolgozására, bevezetésére és fejlesztésére.

PIACSEK László Zoltán

humán erőforrás-fejlesztési projektiroda vezető